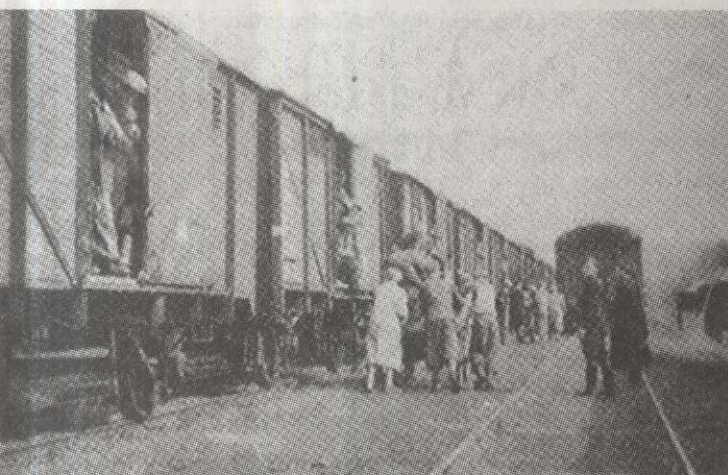

svedectvo

Židovskému obyvateľstvu v Bardejove a okolí.

Peter Hudák a jeho otec Pavol Hudák majú nezmazateľnú osobnú zásluhu na odtabuizovaní problematiky osudu židovského obyvateľstva v Bardejove, na dokumentovaní ich života a vtlačení tejto smutnej kapitole našich dejín ľudský rozmer vnímania. Výrazná bola aj ich organizačná aktivita na Pochode Solidarity - Kráčame po ich stopách.

Sedem „Spravodlivých z Bardejova“

V čase, keď väčšina obyvateľov stála bokom a umožnila tragédiu holokaustu prostredníctvom strachu, nezáujmu, apatie, alebo spolupráce s nacistami, tu bolo niekoľko slovenských ľudí z Bardejova a jeho okolia, ktorí boli pripravení obetovať sa a odvážne poskytnúť pomoc pre prežitie a ochranu Židov a ich rodín.

Bardejovský výbor na ochranu židovského dedičstva našiel sedem ľudí, ktorých za ich ľudskosť a dobrotu vyhlasuje za „Spravodlivých z Bardejova“. Ich mená budú navždy zapísané na múre Pamätnej záhrady holokaustu v Bardejove.

Čestný certifikát a ocenenie odovzdali im príbuzným alebo priateľom. Tieto ceny sú výsledkom výskumu a poznania ústnych svedectiev, úradných dokumentov a historických záznamov z tejto doby.

Bardejovský výbor na ochranu židovského dedičstva chce povedať celý príbeh židovskej komunity v Bardejove a bude pokračovať vo výskume a hľadaní informácií, ktoré pomôžu určiť ďalších nežidovských obyvateľov mesta, ktorí pomáhali Židom počas ťažkých chvíľ.

Adam Bomba

bol mestským policajtom v Bardejove. Dobré poznal mesto a jeho blízke lesy a okolie. Mohol tak pomôcť mnohým Židom z Bardejova utiecť a ukrývať ich na rôznych miestach, vrátane jeho vlastného domu. Vďaka tomu zachránil mnoho životov.

Jozef Kisel

bol poštárom a teda mal vedomosti o tých, ktorí ďalší boli určení na zoznamoch na deportácie. Keď sa dozvedel mená, varoval týchto ľudí, aby okamžite opustili Bardejov a mohli sa zachrániť. Tiež poskytoval mnohým z nich dočasný úkryt v svojom dome.

František Gábor

bol obchodníkom, ktorý žil na námestí. Židovská rodina, ktorá utekala pred gestapom, našla v jeho dome pomoc a tak pomohol zachrániť ľudské životy.

Štefan Tarcala

pomáhal niekoľkým Židom, ktorí boli schovaní v pivnici domu Neumana, na ná-

mestí. Poskytoval im jedlo a potrebné veci a chránil ich až do konca vojny.

Vasil Kyjovský

ukrýval a zachránil troch bardejovských Židov v jeho dome v blízkej dedine Hrabské.

Andrej Židišin

bol gréckokatolícky kňaz v neďalekej dedine Rešov. V šope svojho domu skryl tri židovské rodiny a zachránil ich životy.

Anna Koperniaková

chránila synagógu Bikur Cholim v Bardejove počas holokaustu. Po deportácii Židov zatlačila okná synagógy drevom a zamkla dvere, chránila ju tak pred vandalizmom miestnych ľudí a Gestapom. Vďaka týmto činom pani Koperniakovej synagóga Bikur Cholim zostala neporušená, a zachránilo sa aj mnoho kníh a dokumentov, ktoré tam boli.

Čestné certifikáty a ocenenie „Spravodlivých z Bardejova“ v mene Bardejovského výboru na ochranu židovského dedičstva odovzdal príbuzným a v dvoch prípadoch zástupcom samosprávy - starostke obce Rešov Helene Jamrošovičovej a primátorovi Bardejova Borisovi Hanuščakovi - Emil Fisch.

História výboru

Bardejovský výbor na ochranu židovského dedičstva založil pán Emil Fish, ktorý prežil koncentračný tábor v Bergen-Belzene a je rodákom z Bardejova.

V júli 2005 pán Fish spolu s manželkou Jenny a synom navštívil naše mesto po prvýkrát od roku 1949. Po prehliadke synagógy a židovského cintorína sa rozhodol pomáhať pri obnove a ochrane týchto vzácných pamiatok duchovného života zaniknutej bardejovskej židovskej komunity.

V roku 2006 pán Fish zaregistroval tento výbor v Spojených štátoch amerických ako neziskovú organizáciu.

Prácu výboru riadi pán Fish, výkonnou riaditeľkou je pani Diane Siegel, zastupujúci riaditeľ Orit Stieglitz, koordinátor výstavby Pamätníka Annette Nicole Perry a tajomníčkou Nancy Ramirez.

POĎAKOVANIE

Chceli by sme sa poďakovať Bardejovčanom za bezprostrednosť, priateľstvo, úsmevy, ohotu, vľúdnosť.

Chceli by sme sa poďakovať našim priateľom a každému, kto pomohol zorganizovať toto stretnutie: príslušníkom poriadkovej, kriminálnej, železničnej a dopravnej polície za pocit bezpečia a istoty, mestskej polícii, vodičom autobusov a minibusov za nekonečnú trpezlivosť, oddeleniu kultúry MsÚ za časť technického zabezpečenia, našim priateľom za opravu elektoinštalácie, montáž a pomoc pri upratovaní, za zapožičanie mobilných vysielaciek, za zabezpečenie invalidných vozíčkov, za výstavné panely, žiakom a študentom za ich prácu, študentom za prevoz lavíc, súkromnej hudobnej školy za ozvučenie,

gymnazistom za čítanie a zapálenie sviečky, za kvety, za zdravotnú službu, hudobníkom za atmosféru na námestí, ale predovšetkým za prítomnosť na konci sprievodu, ďakujeme skautom, duchovným predstaviteľom našich cirkevných obcí za prejav solidarity, pracovníkom železničnej stanice za nerušený priebeh, ďalším za tlač materiálov, za noci strávené pri výrobe bannerov, pracovníkom masovokomunikačných prostriedkov, fotografom, za milé slová a stretnutia, za poctu oceneným, neďa sa vymenovať všetkých, čo ste nám podali pomocnú ruku.

Ďakujeme každému, kto prišiel na železničnú stanicu a kráčať spolu s nami. Ďakujeme každému, kto prišiel na námestie a zažil neopakovateľnú atmosféru.

Peter Hudák, Pavol Hudák

... je ťažko napísať,

akí sme vďační, že tohto podujatia sa zúčastnili aj tí, čo prežili čas prenasledovania a koncentračné tábory. Lutujeme, že tu nemohli byť prítomní všetci, ktorí žijú po celom svete. Istotne tu boli v našich myšliach a dušiach.

Naši najvzácnejší hostia: Tuli Bleich - Austrália, Yosef Bodner - Izrael, Ruth Miller Feder - Kanada, Emil Fish - USA, Ruchi Ungar Halberstam Frankel - USA, Nelli Grussgott - USA, Golde Schondorf Lefkovits - Kanada, Heda Miller Rudoff - USA, Gloria Nagel Ungar - USA...

Pavol Hudák

Osem preživších židovských obyvateľov Bardejova prevzalo od primátora mesta Borisa Hanuščaka upomienkové darčeky.

atoční, ktorí Židom zachránili životy. Ich potomkovia prevzali ocenenia.

seného jedného zo „Spravodlivých z Bardejova“ Jozefa Kisela prevzal ocenenie jeho syn Ján.

Za vyhláseného jedného zo „Spravodlivých z Bardejova“ Františka Gábora prevzala ocenenie pani Kleinová.

Za vyhláseného jedného zo „Spravodlivých z Bardejova“ Štefana Tarcalu prevzal ocenenie jeho syn Jozef.

Za vyhláseného jedného zo „Spravodlivých z Bardejova“ Vasila Kyjovského prevzal ocenenie jeho syn Ján.

Za vyhláseného „Spravodlivého z Bardejova“ Andreja Židišinu prevzala ocenenie starostka Rešova.

Za vyhlásenú jednú zo „Spravodlivých z Bardejova“ Annu Koperniakovú prevzal ocenenie primátor mesta.

